

Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Σχολική χρονιά 2024-25

Τηλ. σχολείου: 25694410

Ηλ. διεύθυνση: dim-ag-athanasios1-lem@schools.ac.cy

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Α. Επιτροπή Αγωγής Υγείας και Πρόληψης της Παραβατικότητας

Γενικοί Συντονιστές: Γιάννος Παπαχριστοφόρου / Αντρέας Σαββίδης

Μέλη: Λουκία Παπαμιχαήλ, Νικολέττα Ταλιαδώρου, Έλενα Μιχαήλ

Ο ρόλος του σχολείου μας στοχεύει στην **ολόπλευρη ανάπτυξη** των μαθητών/μαθητριών (ψυχοκοινωνική, συναισθηματική και σωματική ανάπτυξη), ώστε να καταστούν ικανοί/ές να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας. Δεν περιορίζεται μόνο στη μαθησιακή διαδικασία. Το σχολείο συμβάλλει στην ανάπτυξη του **σεβασμού, της δικαιοσύνης και της συνεργασίας, ως σημαντικών αξιών για την πρόληψη ενάντια στην ανάπτυξη επιθετικών και παραβατικών μορφών συμπεριφοράς**. Επομένως, το σχολείο μας, τάσσεται στον αγώνα ενάντια στη βία, δηλαδή υιοθετεί την **πολιτική μηδενικής ανοχής**, καθορίζει ξεκάθαρη πολιτική πρόληψης και διαχείρισης του σχολικού εκφοβισμού, η οποία εφαρμόζεται από όλη την εκπαιδευτική κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών. Αυτή η πολιτική κοινοποιείται σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς εντός και εκτός σχολείου.

Για την πρόληψη και αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού διαμορφώθηκε σχέδιο δράσης σε 4 επίπεδα:

A. Επίπεδο Σχολείου

B. Επίπεδο Εκπαιδευτικού

Γ. Επίπεδο Μαθητή/Μαθήτριας

Δ. Επίπεδο Γονέων

A. Επίπεδο Σχολείου

- 1. Εκτίμηση κινδύνου σχολικού εκφοβισμού:** Το σχολείο μας εκτίμησε τον κίνδυνο σχολικού εκφοβισμού μέσω συλλογής δεδομένων που αφορούν τον σχολικό εκφοβισμό, όπως η παρατήρηση των συμπεριφορών των μαθητών κατά τη διάρκεια των σχολικών διαλειμμάτων.
- 2. Διαφάνεια πολιτικής κατά του σχολικού εκφοβισμού:** Το σχολείο μας θα κοινοποιήσει στα παιδιά, τους γονείς και το ευρύτερο κοινό (μέσω της ιστοσελίδας τους) την πολιτική του κατά του σχολικού εκφοβισμού.
- 3. Κώδικας συμπεριφοράς του Σχολείου:** Καταρτίστηκε ο κώδικας συμπεριφοράς του σχολείου από την υπεύθυνη επιτροπή και με βάση τον συγκεκριμένο κώδικα, διαμορφώθηκαν οι ειδικοί κώδικες των τάξεων, με τη συνεργασία των μαθητών/τριών, ώστε όλα τα παιδιά να νιώθουν ασφάλεια και συμπερίληψη.
- 4. Εντοπισμός χώρων υψηλού κινδύνου και δημιουργία σχεδίου επαγρύπνησης:** Οι εκπαιδευτικοί εντόπισαν στο σχολείο χώρους υψηλού κινδύνου για εκφοβιστικά περιστατικά («κρυφά σημεία»), αξιοποιώντας πληροφορίες που λήφθηκαν από τους/τις μαθητές/μαθήτριες. Στα σημεία του σχολείου, που τα παιδιά δήλωσαν ότι δεν νιώθουν ασφάλεια, πραγματοποιείται στοχευμένη παιδονομία.
- 5. Οργάνωση παιχνιδιών κατά τη διάρκεια του διαλείμματος:** Τα οργανωμένα διαλείμματα διασφαλίζουν ότι τα παιδιά είναι απασχολημένα και ψυχαγωγούνται και θεωρείται πρακτική που αν χρησιμοποιείται κατάλληλα, βοηθά στη μείωση των συγκρούσεων. Ζητήθηκε η εμπλοκή των ίδιων των μαθητών/μαθητριών στην επιλογή των παιχνιδιών. Έτσι, έχει διαμορφωθεί κατάλληλα η σχολική αυλή προκειμένου τα παιδιά να παίζουν χαρούμενα και με ασφάλεια.
- 6. Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού:** Η εφαρμογή στο σχολείο του «Κώδικα Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού και Οδηγού Διαχείρισης και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών» αποτελεί ενισχυτικό παράγοντα στην πρόληψη του εκφοβισμού.
- 7. Κλίμα του Σχολείου:** Ένα θετικό σχολικό κλίμα συσχετίζεται με την ευεξία των μαθητών/μαθητριών, τη μείωση της βίας και των προβλημάτων συμπεριφοράς και τη σημαντική αύξηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Έτσι, εξασφαλίζεται

το αίσθημα της δικαιοσύνης, που είναι βασική προϋπόθεση για τη μείωση της βίας. Επίσης, μέσα από τις πρακτικές του Σχολείου και τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών, προάγονται αξίες όπως ο σεβασμός, η αξιοπρέπεια και η αλληλεγγύη.

B. Επίπεδο Εκπαιδευτικού

1. **Σχέδιο κατάρτισης εκπαιδευτικών κατά του σχολικού εκφοβισμού:** Το σχολείο επενδύει στην επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας, ώστε αυτοί/ές να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν, να προλαμβάνουν και να διαχειρίζονται περιστατικά σχολικού εκφοβισμού.

2. **Μέντορες εκπαιδευτικοί:** Τα μέλη της ομάδας διαχείρισης περιστατικών βίας στον σχολικό χώρο, αποτελούν τους εκπαιδευτικούς μέντορες. Ο/Η Μέντορας Εκπαιδευτικός λειτουργεί ως πρότυπο ενήλικα, ο οποίος με τη συμπεριφορά του και τη θετική σχέση που αναπτύσσει με τον μαθητή ή τη μαθήτριά, μπορεί να τον/την καθοδηγήσει και να τον/την επηρεάσει για να διαφοροποιήσει τις αρνητικές του/της στάσεις και δυσλειτουργικές συμπεριφορές.

3. **Διεξαγωγή σχετικών μαθημάτων:** Διεξαγωγή μαθημάτων που αποσκοπούν στην κατάκτηση γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων για πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού. Σχετικές δραστηριότητες μπορούν να αναζητηθούν στο Πρόγραμμα Σπουδών Αγωγής Υγείας/Οικιακής Οικονομίας. Το εγχειρίδιο «Αναγνώριση και ευαισθητοποίηση γύρω από τον σχολικό εκφοβισμό» μπορεί να χρησιμοποιηθεί γι' αυτό τον σκοπό βλ.

http://www.moec.gov.cy/paratiritirio_via/ekpaideftiko_yliko/scholika_encheiridi_a/anagnorisi_kai_diacheirisi_sholikou_ekfovismou.pdf. Έμφαση θα δοθεί και στη

διαπολιτισμική εκπαίδευση, μέσα από δραστηριότητες που προάγουν τη βιωματική μάθηση της συνύπαρξης με τον «διαφορετικό» και την καταπολέμηση των κάθε μορφής διακρίσεων. Το εγχειρίδιο «Ανακαλύπτοντας τον Ελέφαντα» μπορεί να χρησιμοποιηθεί γι' αυτό τον σκοπό βλ.

http://archeia.moec.gov.cy/sd/299/anakalyptontas_ton_elefanta.pdf

4. **Διαχείριση τάξης:** Οι εκπαιδευτικοί έχουν επιμορφωθεί στις δεξιότητες διαχείρισης τάξης, που στοχεύουν στη δημιουργία ενός ασφαλούς και ενθαρρυντικού σχολικού κλίματος για διευκόλυνση της μάθησης και πρόληψη

καταστάσεων βίας. Το κάθε τμήμα έχει καταρτίσει το σύμβολο με κανόνες συμπεριφοράς σεβασμού προς τους άλλους και ακολουθώντας το κεντρικό μαθητικό συμβούλιο δημιούργησε το σύμβολο συμπεριφοράς του σχολείου.

5. **Συνεργατική μάθηση:** Γνωρίζοντας πως η παροχή ευκαιριών στα παιδιά για ομαδοσυνεργατική μάθηση βελτιώνει τις σχέσεις μεταξύ τους, κάτι που δύναται να μειώσει την πιθανότητα εμφάνισης σχολικού εκφοβισμού, ενθαρρύνεται η αλληλεπίδραση, η επικοινωνία, ο διάλογος, η διαδραστική συνεργασία και η συνεργατική μάθηση μεταξύ όλων των μαθητών/μαθητριών με στόχο την επίτευξη ενσυναίσθησης, σεβασμού και αποδοχής της διαφορετικότητας και ποικιλομορφίας.

6. **Δεξιότητες επικοινωνίας εκπαιδευτικών:** Οι εκπαιδευτικοί έχουν ανεπτυγμένες δεξιότητες επικοινωνίας (π.χ. ενσυναίσθηση) καθώς και θετική σχέση με τα παιδιά, ούτως ώστε τα παιδιά να νιώθουν άνετα να εκφραστούν για θέματα που τους απασχολούν.

7. **Κουτί Επικοινωνίας:** Με την πρακτική αυτή ανοίγεται ένα κανάλι επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς και δίνεται η ευκαιρία στους/στις μαθητές/μαθήτριες να έχουν άποψη, να δίνουν ανατροφοδότηση ή να μοιράζονται τις δυσκολίες και τους προβληματισμούς τους.

Γ. Επίπεδο Μαθητή/Μαθήτριας

1. **Δεξιότητες πρόληψης και διαχείρισης του σχολικού εκφοβισμού:** Κατανοώντας πως είναι καθοριστικής σημασίας οι μαθητές/μαθήτριες να εμπλέκονται στην πρόληψη και διαχείριση του σχολικού εκφοβισμού, οι μαθητές/μαθήτριες θα εκπαιδευτούν κατάλληλα μέσα από τις διάφορες δράσεις, ώστε να αναπτύξουν δεξιότητες όπως η ενσυναίσθηση, η αποδοχή της διαφορετικότητας, η διαχείριση συναισθημάτων, οι δεξιότητες επικοινωνίας, η ανάπτυξη διεκδικητικής συμπεριφοράς, η βελτίωση αυτοεικόνας, η αναγνώριση του εκφοβισμού κ.ά. Κατ' αυτό τον τρόπο, οι αμέτοχοι παρατηρητές του φαινομένου γίνονται υποστηρικτές των θυμάτων.

2. **Ομάδα Υποστήριξης Συνομηλίκων:** Ιδιαίτερο ρόλο στην αναχαίτιση του σχολικού εκφοβισμού μπορούν να αναλάβουν τα παιδιά μέσω της προσέγγισης

«Ομάδες Υποστήριξης Συνομηλίκων», έτσι σε κάθε τμήμα θα εκπαιδευτούν ως διαμεσολαβητές παιδιά που παρουσιάζουν δεξιότητες ενσυναίσθησης.

3. **Εμπλοκή των παιδιών στη λήψη αποφάσεων στη σχολική μονάδα:** Το μαθητικό συμβούλιο του σχολείου μας θα έχει ενεργό ρόλο στα εκπαιδευτικά δρώμενα του σχολείου.

Δ. Επίπεδο γονέων

1. **Επιμόρφωση γονέων/κηδεμόνων:** Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των γονέων/κηδεμόνων για το φαινόμενο, τα χαρακτηριστικά του και τις συνέπειες που μπορεί να έχει στην ανάπτυξη ενός παιδιού είναι έκ τῶν ὧν οὐκ ἄνενυ. Οι γονείς/κηδεμόνες θα ενημερωθούν μέσα από επιμορφώσεις, δελτία επικοινωνίας, την ιστοσελίδα του σχολείου και σχετικό έντυπο υλικό. Στην πληροφόρηση θα συμπεριληφθούν συμβουλές προς τους γονείς/κηδεμόνες που αναπτύχθηκαν από την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος ΔΑΦΝΗ (http://www.moec.gov.cy/edu_psychology/pdf/dafni_parents.pdf).

Επιπλέον οι γονείς/κηδεμόνες θα ενημερωθούν πως μπορούν να παρακολουθούν Σεμινάρια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου (http://www.pi.ac.cy/pi/index.php?option=com_content&view=article&id=389&Itemid=320&lang=el), της Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας (σε συνεργασία με το σχολείο όπου φοιτά το παιδί τους και όπου υπάρχει επίσημο αίτημα), καθώς και του Παρατηρητηρίου για τη Βία στο Σχολείο για τα σχολεία που συμμετέχουν στα δομημένα προγράμματα του ΠΑ.ΒΙ.Σ.

2. **Επιτροπή Αγωγής Υγείας και Πρόληψης της Παραβατικότητας:** Στην επιτροπή συμμετέχουν εκπρόσωποι του Συνδέσμου Γονέων.

3. **Συμμετοχή των γονέων/κηδεμόνων στη διοργάνωση εκδηλώσεων του Σχολείου.**

4. **Τακτική επικοινωνία και συνεργασία γονέων/κηδεμόνων με το Σχολείο:** Οι εκπαιδευτικοί έχουν άμεση επικοινωνία με τους γονείς μέσω κοινοτήτων επικοινωνίας π.χ. viber, classdojo, email.

Ε) Αποφεύγουμε να λέμε

α) «Προσπαθήστε να γίνετε φίλοι...»: Το να επιδιώξει ένα παιδί που βιώνει εκφοβιστική συμπεριφορά να επανορθώσει τις σχέσεις του με το παιδί που εκφοβίζει είναι πολύ δύσκολο. Εκείνη τη στιγμή αυτό που χρειάζεται περισσότερο είναι συναισθηματική ασφάλεια.

β) «Αγνόησέ το και θα σταματήσει...»: Σίγουρα η αποφυγή αποτελεί ένα πρώτο μέτρο για την ασφάλεια του «παιδιού που βιώνει εκφοβισμό», μέχρι να το αναφέρει σε κάποιο ενήλικο άτομο, για να γίνει μια διαχείριση. Παρόλα αυτά, η συμβουλή να αγνοήσει την κατάσταση εντελώς γιατί έτσι θα σταματήσει, δίνει ψεύτικες ελπίδες, αφού πρωτίστως μπορεί αυτό να αποδειχτεί ότι είναι ένα δύσκολο εγχείρημα και δεύτερο μπορεί να είναι κάτι που ίσως εκνευρίσει το «παιδί που εκφοβίζει» ακόμα περισσότερο.

γ) «Γιατί έγινε νομίζεις;» ή «Εσύ γιατί δεν.... (έφυγες, χτύπησες πίσω κ.λπ.): Ένα σημαντικό στοιχείο μιας οποιασδήποτε θυματοποίησης είναι η επίρριψη ευθύνης του «παιδιού που βιώνει εκφοβισμό» στον εαυτό του. Με το να αποζητήσουμε λόγους ύπαρξης του φαινομένου, δυσχεραίνουμε τη συναισθηματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το «παιδί που βιώνει εκφοβισμό». Περαιτέρω, το αποθαρρύνουμε, υπονοώντας ότι θα έπρεπε να αντιδράσει με συγκεκριμένο τρόπο, κάτι το οποίο δεν έκανε.

δ) «Θα σε βοηθήσει να ωριμάσεις» ή «Μην ανησυχείς! Όλοι περάσαμε από αυτό...»: Το συγκεκριμένο λεκτικό είναι ένα σύννηθες φαινόμενο στην προσπάθειά μας πολλές φορές να παρηγορήσουμε το «παιδί που βιώνει εκφοβισμό» και να το κάνουμε να νιώσει καλύτερα. Παρόλα αυτά, αυτό μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του φαινομένου, παρά στη μείωσή του, αφού μεταφέρει το μήνυμα ότι τέτοιες συμπεριφορές είναι αποδεκτές και ανήκουν στο πλαίσιο του φυσιολογικού.

ε) «Πες τους πώς νιώθεις και θα σταματήσουν»: Γενικά η έκφραση συναισθημάτων υποβοηθά στην επικοινωνία μας με τους άλλους και ενισχύει περισσότερο τη διεκδικητικότητά μας. Εντούτοις, το παιδί που εκφοβίζει, πολλές φορές, ερμηνεύει τα συναισθήματα του παιδιού που βιώνει εκφοβισμό ως αδυναμία, με αποτέλεσμα να εκφοβίζει περισσότερο.

Ζ) Προσεγγίσεις διαχείρισης

Αναστοχασμός και ανάληψη ευθύνης: Η προσέγγιση «Αναστοχασμός και ανάληψη ευθύνης» προτείνεται σε περιπτώσεις πιο άμεσης μορφής εκδήλωσης της εκφοβιστικής συμπεριφοράς. Έχει δημιουργηθεί βάσει της πρότασης της Εγκυκλίου, η οποία είναι βασισμένη σε πρακτικές, προσεγγίσεις και προγράμματα άλλων χωρών.

Συνοπτικά τα βήματα που ακολουθούνται είναι τα πιο κάτω:

Βήμα 1: Συνάντηση με το «παιδί που βιώνει εκφοβισμό».

Βήμα 2: Συνάντηση με το «παιδί που εκφοβίζει».

Βήμα 3: Συνάντηση με τους «θεατές».

Βήμα 4: Ενημέρωση γονέων «παιδιού που εκφοβίζει» και «παιδιού που βιώνει εκφοβισμό».

Βήμα 5: Παρακολούθηση.

Διάλογος/Συναντήσεις με τους/τις μαθητές/μαθήτριες:

Τα περιστατικά σχολικού εκφοβισμού λαμβάνονται υπόψη και αντιμετωπίζονται με μηδενική ανοχή. Σε περίπτωση που κρίνεται πως τα περιστατικά είναι διαχειρίσιμα με δράσεις εντός της σχολικής μονάδας, οι εκπαιδευτικοί οργανώνουν τις συναντήσεις με

τους/τις μαθητές/μαθήτριες που εμπλέκονται στα περιστατικά. Η σειρά διεξαγωγής των συναντήσεων επαφίεται στη σχολική μονάδα και στις ανάγκες του κάθε περιστατικού ξεχωριστά.

A. Συνάντηση με το θύμα

Ένας/Μία εκπρόσωπος από την Ομάδα Διαχείρισης:

- καθησυχάζει το παιδί ότι έπραξε ορθά όταν ανέφερε τι έχει συμβεί, αφού είναι σημαντικό το παιδί να αισθανθεί υποστήριξη και ασφάλεια,
  - επισημαίνει στο παιδί ότι δεν ευθύνεται σε κάτι και
  - εξηγεί ότι δεν πρέπει να ανταποκριθεί στον σχολικό εκφοβισμό, καθώς αυτό θα μπορούσε να χειροτερέψει τα πράγματα.
-
- Συλλέγει πληροφορίες όσον αφορά:
    - στα γεγονότα, στους θύτες, στον χώρο, στον χρόνο που ξεκίνησαν τα γεγονότα και στη συχνότητα επανάληψης,
    - στην ύπαρξη ή όχι θεατών, ο στην ερμηνεία του παιδιού αναφορικά με τα γεγονότα,
    - στις ενέργειες του παιδιού για να προστατεύει τον εαυτό του,
    - στις επιπτώσεις/ συνέπειες.
  - Ξεκαθαρίζει ότι το σχολείο θα επιληφθεί του θέματος, υπενθυμίζοντας την πολιτική του σχολείου για **μηδενική ανοχή**.
  - Ενημερώνει το παιδί για τους χειρισμούς που θα γίνουν προς αντιμετώπιση του περιστατικού και το διαβεβαιώνει ότι θα μιλήσει με τους γονείς/κηδεμόνες του, αλλά και με τον θύτη.
  - Καθορίζει νέα συνάντηση με το θύμα σε μία εβδομάδα ή νωρίτερα ανάλογα με τη σοβαρότητα του περιστατικού, ενώ το διαβεβαιώνει ότι παραμένει στη διάθεση του παιδιού, για ό,τι χρειαστεί.

Παραθέτουμε πιο κάτω παραδείγματα.

Α/Α	Περιγραφή	Επιβεβαίωση
1.	<p>Προσέγγισα το παιδί χωρίς να επικεντρωθώ στο πρόβλημα.</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Γεια σου Γιώργο, συγγνώμη που σε πήρα από το μάθημα. Τι μάθημα είχατε;</p> <p>Μαθητής: Μαθηματικά.</p> <p>Εκπαιδευτικός: Κάνατε κάτι συγκεκριμένο στα Μαθηματικά;</p> <p>Μαθητής: Σχήματα.</p> <p>Εκπαιδευτικός: Είναι από τα αγαπημένα μου μαθήματα. Εσένα σου αρέσει;</p> <p>Μαθητής: Είναι καλό.</p>	☐
2.	<p>Εξήγησα τον λόγο που το κάλεσα εκεί.</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Σε κάλεσα σήμερα εδώ, γιατί θέλω να σε βοηθήσω. Θέλω να ξέρεις ότι, μετά τη συζήτηση που κάναμε, σκέφτηκα να κάνω κάτι και χρειάζομαι την άδειά σου για να συνεχίσω. Θα σχηματίσω μια ομάδα παιδιών, τα οποία θα με βοηθήσουν να σταματήσουμε το πρόβλημα που αντιμετωπίζεις. Σε αυτούς δεν θα πω ότι γνωρίζω ποιος σε εκφοβίζει και ούτε θα πω ότι μου ανέφερες τα ονόματα κάποιων. Εγώ κι εσύ θα δουλεύουμε σε μυστική αποστολή. Σύμφωνοι;</p> <p>Μαθητής: Σύμφωνοι.</p>	☐
3.	<p>Ενθάρρυνα το παιδί να εκφράσει συναισθήματα.</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Έχω μιλήσει με τη μητέρα σου και φαίνεται να ανησυχεί για το ότι δεν είσαι και τόσο χαρούμενος/η στο σχολείο. Θες να μου πεις για αυτό;</p> <p>Μαθητής: Όλοι με αγνοούν, κανείς δεν μου μιλάει.</p> <p>Εκπαιδευτικός: Αν κατάλαβα καλά, αισθάνεσαι ότι σε αποκλείουν.</p>	☐
4.	<p>Έκανα τις κατάλληλες ερωτήσεις, για να διαμορφώσω την «Ομάδα Υποστήριξης».</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Ποιος/α σε κάνει να αισθάνεσαι έτσι; Υπάρχει κάποιος/α άλλος/η που το υποστήριξε αυτό;</p> <p>Εκπαιδευτικός: Ποιος/α άλλος/η είναι εκεί, όταν συμβαίνει, και γνωρίζει για αυτό;</p> <p>Εκπαιδευτικός: Ποιος/α είναι φίλος/η σου;</p> <p>Εκπαιδευτικός: Αν επέλεγες κάποιον/α που θα ήθελες να είναι φίλος/η σου, ποιος/α θα ήταν;</p>	☐

5.	<p>Πήρα άδεια από το παιδί για το τι θα πω στη συνάντηση.</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Ωραία! Θέλω να ζητήσω από αυτά τα άτομα να βοηθήσουν στην κατάσταση. Μην ανησυχείς όμως, γιατί ούτε θα τους πω ότι μου είπες κάτι για αυτούς, ούτε θα τους πω ότι φταίνε σε κάτι. Επίσης, μόνο ό,τι θέλεις εσύ θα πω. Είναι μια πολύ απλή διαδικασία και μόνο με την άδειά σου θα μπορούσα να προχωρήσω.</p>	☐
6.	<p>Παρότρυνα το παιδί να εκφράσει γραπτώς ή με ζωγραφιά τα συναισθήματά του.</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Αν θέλεις, μπορείς να γράψεις τα συναισθήματά σου εδώ, για να μπορώ να αναφερθώ σε αυτά στη συνάντησή μου με τους υπόλοιπους. Μπορείς να κάνεις και σχέδιο, αν θες.</p>	☐
7.	<p>Πρωώθησα έναν κώδικα επικοινωνίας.</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Για να μη σε καλώ συνέχεια και να σε ρωτώ αν επιλύθηκε το θέμα, νομίζω είναι καλά, όταν σε κοιτώ και σου κάνω σήμα να σηκώνεις τον αντίχειρά σου, δίνοντάς μου έτσι το μήνυμα ότι σταμάτησε αυτή η συμπεριφορά από τα συγκεκριμένα παιδιά. Αν δεν σταμάτησε, τότε να μου κάνεις τον αντίχειρα προς τα κάτω ή αν ακόμη συνεχίζεται από κάποιους, να γυρνάς τον αντίχειρα στη μέση.</p>	☐
8.	<p>Ενημέρωσα το παιδί πότε θα γίνει η συνάντηση της Ομάδας.</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Η συνάντηση με την Ομάδα θα γίνει αύριο την 4η περίοδο, όταν θα έχετε Τέχνη.</p>	☐

Δομή συνάντησης με την «Ομάδα Υποστήριξης»

Α/Α	Περιγραφή	Επιβεβαίωση
1.	<p>Εξήγησα στην Ομάδα το πρόβλημα που υπάρχει.</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Θα ήθελα να σας καλωσορίσω και να σας ευχαριστήσω για τον χρόνο σας.</p> <p>Μαθητής: Κάναμε κάτι;</p> <p>Εκπαιδευτικός: Όχι, απλά θα ήθελα τη βοήθειά σας σε κάτι που με απασχολεί. Όπως ξέρετε, είναι μέσα στα καθήκοντά μου να φροντίζω για την ασφάλεια όλων των μαθητών/τριών στο σχολείο. Έχω, λοιπόν, ένα πρόβλημα, το οποίο δεν μπορώ να λύσω μόνος/η μου και για αυτόν τον λόγο σας κάλεσα σήμερα εδώ. Ανησυχώ, λοιπόν, για τον Γιώργο, ο οποίος δεν είναι χαρούμενος τώρα τελευταία.</p>	☐
2.	<p>Χρησιμοποίησα το γραπτό ή τη ζωγραφιά του «παιδιού που βιώνει εκφοβισμό».</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Μου έχει γράψει μάλιστα και πώς αισθάνεται και θα ήθελα να το διαβάσουμε.</p> <p>Μαθήτρια: Ξέρω τι γίνεται. Τον ενοχλεί ο Δημήτρης και δεν αφήνει τους άλλους να τον κάνουν παρέα.</p> <p>Εκπαιδευτικός: Οτιδήποτε κι αν τρέχει δεν με απασχολεί. Αυτό που θέλω είναι αυτή η ομάδα που έχω μπροστά μου να τον κάνει να νιώσει καλύτερα. Πιστεύω σε εσάς και για αυτόν τον λόγο σας επέλεξα προσωπικά.</p>	☐

<p>3.</p>	<p>Έκανα τις κατάλληλες ερωτήσεις, για να δημιουργήσω ενσυναίσθηση.</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Αναρωτιέμαι αν κάποιος από εσάς δεν ήταν χαρούμενος κάποια στιγμή στο σχολείο.</p> <p>Μαθητής: Εγώ, πέρσι, για λίγο καιρό δεν ήμουν χαρούμενος.</p> <p>Εκπαιδευτικός: Τι ήταν αυτό που δεν σε άφηνε να χαρείς;</p> <p>Μαθητής: Είχα τσακωθεί με τον Χρίστο και δεν μιλούσαμε.</p> <p>Εκπαιδευτικός: Ελπίζω, όμως, να είσαι χαρούμενος, τώρα, στο σχολείο.</p> <p>Μαθητής: Ναι, τώρα είμαι καλά.</p> <p>Εκπαιδευτικός: Είναι δύσκολο να μην είναι κάποιος χαρούμενος στο σχολείο. Για αυτό, λοιπόν, μπορούμε να σκεφτούμε με ποιον τρόπο μπορούμε να βοηθήσουμε τον Γιώργο.</p>	☐
<p>4.</p>	<p>Πρώθησα την αναζήτηση λύσης από την ίδια την ομάδα.</p> <p><u>Παράδειγμα:</u></p> <p>Εκπαιδευτικός: Αφού ξέρετε, λοιπόν, τον Γιώργο καλύτερα, είμαι σίγουρος ότι γνωρίζετε πώς θα μπορούσαμε να βοηθήσουμε. Τι θα μπορούσε ο καθένας σας να κάνει;</p> <p>Μαθητές: Εγώ θα του κάνω παρέα το διάλειμμα.</p>	☐
	<p>Εγώ θα τον χαιρετάω κάθε πρωί.</p> <p>Εγώ θα ζητήσω να σταματήσουν να τον κοροϊδεύουν.</p> <p>Εγώ θα του ζητήσω να έρθει στο σπίτι μου το απόγευμα.</p>	
<p>5.</p>	<p>Διαμοίρασα την ευθύνη, προσφέροντας το ευχαριστήριο έντυπο.</p> <div style="border: 2px solid black; padding: 10px; margin-top: 10px;"> <p>Ευχαριστώ τον/την ..... για τη συμμετοχή του/της στην Ομάδα Υποστήριξης και για την πρόταση που έκανε: “Εγώ θα .....”</p> </div>	☐

B. Συνάντηση με τον/τη θύτη

Ένας/Μία εκπρόσωπος από την Ομάδα Διαχείρισης:

- αναφέρει ότι το σχολείο είναι ενήμερο για το/α περιστατικό/ά σχολικού εκφοβισμού,
- αντιμετωπίζει τον θύτη με αυστηρότητα, ώστε να αντιληφθεί τη σοβαρότητα της κατάστασης,
- δεν κατηγορεί και δεν κρίνει το παιδί, φέρεται με σεβασμό,
- δεν αναλώνει χρόνο αναζητώντας τον λόγο για τον οποίο συνέβη το περιστατικό,
- επιμένει στην πολιτική του σχολείου για **μηδενική ανοχή του σχολικού εκφοβισμού**,
- βοηθά τον θύτη να προβληματιστεί για τη συμπεριφορά του/της (ανάπτυξη ενσυναίσθησης),
- βοηθά τον θύτη να σκεφτεί τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να βελτιωθεί η κατάσταση και να επανορθώσει, βοηθώντας έτσι και το θύμα,
- καθορίζει νέα συνάντηση μαζί του/της σε μια βδομάδα ή νωρίτερα ανάλογα με τη σοβαρότητα του περιστατικού, για να συζητηθεί η υλοποίηση του πιο πάνω σημείου, ενώ επισημαίνει ότι θα παρακολουθεί τις κινήσεις του/της και
- αν ο θύτης δεν είναι ένας αλλά περισσότεροι, διεξάγονται ξεχωριστές-διαδοχικές συναντήσεις, χωρίς να δοθεί η δυνατότητα επικοινωνίας και προ συνεννόησης μεταξύ τους.

Παραθέτουμε παραδείγματα πιο κάτω:

1.Διάλογος με το «παιδί που

εκφοβίζει»:

Ο/Η εκπαιδευτικός:

- αντιμετωπίζει το παιδί με ύφος που ανταποκρίνεται στη σοβαρότητα του περιστατικού,
- αναφέρει ότι το σχολείο είναι ενήμερο για το περιστατικό,
- ακούει την άποψη του παιδιού αλλά δεν του δίνει την ευκαιρία διαπραγμάτευσης,
- υπενθυμίζει την πολιτική του σχολείου για μη ανοχή της βίας,
- μπαίνει σε διαδικασία αναστοχασμού με το παιδί (προβληματισμός, ενσυναίσθηση,
- επανόρθωση),
- αναφέρει τα επόμενα βήματα διαχείρισης (π.χ. ενημέρωση γονέων, έντυπο αναστοχασμού, ανάληψη ευθύνης, επανόρθωση ζημιάς κ.λπ.).

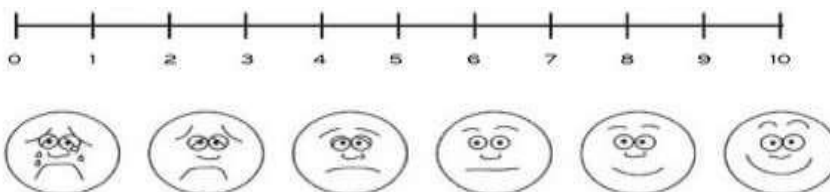
Παράδειγμα:

Εκπαιδευτικός: Έχω ενημερωθεί για αυτό που συμβαίνει με τον/την... και θα ήθελα να ξέρεις ότι το σχολείο μας έχει πολιτική μηδενικής ανοχής τέτοιων συμπεριφορών. Θα ήθελα να ακούσω και τη δική σου άποψη, αλλά θα χρειαστώ απόλυτη ειλικρίνεια από εσένα, για να σταματήσει εδώ αυτή η συμπεριφορά.

Σημαντικές πληροφορίες:

1. Ενθαρρύνουμε το παιδί να εντοπίσει το πρόβλημα, χρησιμοποιώντας μια προσωπική δήλωσή του. Αν δεν είναι σε θέση να παραδεχθεί το πρόβλημα, τότε λέμε: «Έχω ακούσει ότι ...» ή «Έχω παρατηρήσει ...».

2. Κάνουμε ερωτήσεις, για να συγκεντρώσουμε πληροφορίες. Προσφέρουμε επαίνους όταν το παιδί απαντά με ειλικρίνεια. Η χρήση της κλίμακας μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε αυτή την περίπτωση με τον ίδιο τρόπο, όπως και στην περίπτωση του «παιδιού που βιώνει εκφοβισμό».

Παράδειγμα:

Εκπαιδευτικός: Με κλίμακα από το 1 μέχρι το 10, πόσο ικανοποιημένος/η νιώθεις στο σχολείο;

Μαθητής: Γύρω στο 7.

Εκπαιδευτικός: Πάνω από το μέτριο λοιπόν, κάτι που είναι ευχάριστο. Τι είναι αυτό που σε κρατά στο 7 και δεν είσαι στο 5 ή στο 6; Υπάρχει κάποιος/α ή κάτι που σε βοηθά σε αυτό;

Μαθητής: Είμαι πολύ καλός στα Μαθηματικά και στην Ιστορία.

Εκπαιδευτικός: Υπάρχουν και κάποια άτομα που σε κάνουν να βρίσκεσαι στο 7 και όχι πιο κάτω;

Μαθητής: Έχω πολύ καλούς φίλους που παίζουμε ποδόσφαιρο μαζί.

Εκπαιδευτικός: Φαίνεται είναι σημαντικό για εσένα να έχεις καλούς φίλους, έτσι;

Σημαντικό: Όπως και πριν, είναι καλό να συζητήσετε το επόμενο σημείο, όταν εξαντληθούν όλα τα θετικά στοιχεία.

Εκπαιδευτικός: Ας υποθέσουμε ότι σε ρωτώ ξανά, μετά από λίγες μέρες, και μου λες ότι είσαι στο 8 ή στο 9, τι θα ήταν αυτό που θα έκανες διαφορετικά;

3. Ρωτάμε: «Τι ήταν λάθος με αυτό που έκανες;»

4. Ρωτάμε: «Υπήρχε κάποιο πρόβλημα που προσπαθούσες να επιλύσεις;» (**ΟΧΙ** «Γιατί τοέκανες αυτό;»)

5. Κάνουμε την εξής ερώτηση: «Τι θα μπορούσες να κάνεις στο μέλλον;»

6. Υπενθυμίζουμε στο παιδί τους κανόνες του σχολείου και τις πολιτικές, τις προσδοκίες για τη συμπεριφορά του και την **προσωπική του ευθύνη** μέσα στο σχολικό περιβάλλον.

8. Συζητάμε πώς θα μπορούσε να επανορθωθεί η ζημιά.

Γ. Συνάντηση με θεατές

Ένας/Μία εκπρόσωπος από την Ομάδα Διαχείρισης:

- αναφέρει ότι το σχολείο είναι ενήμερο για το/α περιστατικό/ά σχολικού εκφοβισμού,
- υπενθυμίζει την πολιτική του σχολείου για μηδενική ανοχή της βίας,
- ακούει τη δική τους εκδοχή (περιγραφή γεγονότος, τρόπο αντίδρασής τους ή μη και τους λόγους, αναλογισμό πιθανής ευθύνης),
- βοηθά τον/την θεατή να προβληματιστεί για τη συμπεριφορά του/της (ανάπτυξη ενσυναίσθησης),
- βοηθά τον/την θεατή να σκεφτεί τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να

βοηθήσει το θύμα.

- Σε περίπτωση που οι θεατές δεν είναι ένας/μία αλλά περισσότεροι/ες, τότε γίνονται ξεχωριστές - διαδοχικές συναντήσεις χωρίς να δοθεί η δυνατότητα επικοινωνίας και προσυνηννόησης μεταξύ τους.

Δ. Επικοινωνία με γονείς/κηδεμόνες του θύματος

Ένας/Μία εκπρόσωπος από την Ομάδα Διαχείρισης:

- επικοινωνεί το συντομότερο με τους γονείς/κηδεμόνες του θύματος και τους ενημερώνει για το περιστατικό και την εφαρμογή της πολιτικής του σχολείου στη διαχείριση του περιστατικού. Σε περιπτώσεις που έχει προκληθεί σωματική βλάβη, έντονη ψυχολογική αναστάτωση ή εμφανής καταστροφή παρουσίας είναι απαραίτητο η ενημέρωση να γίνει **άμεσα**,
- καλεί τους γονείς/κηδεμόνες να προσέλθουν στο Σχολείο, σε περίπτωση που κρίνει χρήσιμο να υπάρξει κατ' ιδίαν συνάντηση μαζί τους,
- ζητά τη συνεργασία τους και την παροχή στήριξης προς το παιδί,
- ενημερώνει τους γονείς/κηδεμόνες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και γραμμές στήριξης στις οποίες μπορούν να αποταθούν (Παράρτημα VI),
- ενημερώνει τους γονείς/κηδεμόνες ότι το σχολείο θα επικοινωνήσει εκ νέου μαζί τους για την εξέλιξη της κατάστασης το συντομότερο.

Ε. Επικοινωνία με γονείς/κηδεμόνες του θύτη

Ένας/Μία εκπρόσωπος από την Ομάδα Διαχείρισης:

- επικοινωνεί το συντομότερο με τους γονείς/κηδεμόνες του θύτη και τους ενημερώνει για την περίπτωση στην οποία εμπλέκεται το παιδί τους. Σε περιπτώσεις που έχει προκληθεί σωματική βλάβη, έντονη ψυχολογική αναστάτωση ή εμφανής καταστροφή παρουσίας είναι απαραίτητο η ενημέρωση να γίνει **άμεσα**.
- καλεί τους γονείς/κηδεμόνες να προσέλθουν στο Σχολείο, σε περίπτωση που κρίνει χρήσιμο να υπάρξει κατ' ιδίαν συνάντηση μαζί τους,
- δεν στοχοποιεί το παιδί τους και αντιλαμβάνεται την πιθανή δυσκολία τους να αποδεχθούν την κατάσταση,
- γνωστοποιεί την εφαρμογή της πολιτικής του σχολείου στη διαχείριση του περιστατικού,
- ζητά τη συνεργασία τους,
- τους ενημερώνει για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και Γραμμές Στήριξης στις οποίες μπορούν να αποταθούν (Παράρτημα VI),
- τους ενημερώνει για τις συνέπειες που μπορεί να υπάρξουν, αν συνεχιστεί η εκφοβιστική συμπεριφορά εκ μέρους του παιδιού τους. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας συνάντησης είναι δυνατόν να ζητηθεί η άποψη των γονιών/κηδεμόνων για το πώς θα μπορούσαν να βοηθήσουν το παιδί τους να επανορθώσει ή να αλλάξει τη συμπεριφορά του/της.

ΣΤ. Επικοινωνία με γονείς/κηδεμόνες του/των θεατή/θεατών

Σε περίπτωση εμφάνισης σοβαρών περιστατικών σχολικού εκφοβισμού είναι σημαντικό να παρακολουθούνται στενά (για σύντομο διάστημα) οι αντιδράσεις παιδιών που λειτούργησαν ως θεατές. Εάν παρατηρηθούν έντονες αλλαγές στη συμπεριφορά τους ή έντονη συναισθηματική αναστάτωση που τους επηρεάζει αρνητικά τότε θα ήταν καλό να ενημερωθούν οι γονείς/κηδεμόνες τους ανάλογα.

Εννοείται πως σε τέτοια περίπτωση, αποφεύγεται η διαρροή ευαίσθητων πληροφοριών που αφορούν άλλα εμπλεκόμενα άτομα. Η ομάδα διαχείρισης:

- επικοινωνεί με τους γονείς/κηδεμόνες των θεατών και τους ενημερώνει για τον σχολικό εκφοβισμό και την εφαρμογή της πολιτικής του σχολείου στη διαχείριση του περιστατικού,
- συζητά μαζί τους το θέμα της εμπλοκής που είχε το παιδί τους στο συγκεκριμένο περιστατικό,

- ενημερώνει τους γονείς/κηδεμόνες για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και γραμμές στήριξης στις οποίες μπορούν να αποταθούν.

Πρώτιστο μέλημα της ομάδας διαχείρισης είναι η ασφάλεια του θύματος. Επομένως, επιβάλλεται όπως οι διαδικασίες υλοποιηθούν με προσοχή, ώστε να μην υπάρξει περαιτέρω στοχοποίηση του θύματος.

1. Επόμενα βήματα:

- 1.1. Λήψη των πειθαρχικών μέτρων, όπως προβλέπονται στους Κανονισμούς.
- 1.2. Αν κριθεί απαραίτητο, η ομάδα μπορεί να επικοινωνήσει με τον/την Οικείο/Οικεία Ψυχολόγο. Κατόπιν επικοινωνίας του σχολείου με την ΥΕΨ, είναι δυνατή η παροχή εκπαίδευσης, καθοδήγησης και εποπτείας στους/στις εκπαιδευτικούς καθώς και εκπαίδευση γονιών/κηδεμόνων (διαλέξεις, συζητήσεις, συμβουλευτική).
- 1.3. Μετά την καταχώριση της περίπτωσης στο ΣΕΠ, ενημερώνεται η ΥΕΨ.
- 1.4. Αν κριθεί αναγκαίο, με τη σύμφωνη γνώμη των γονέων/κηδεμόνων τα σχολεία προχωρούν σε παραπομπή προς την ΥΕΨ με τη σχετική διαδικασία για παρέμβαση σε ατομικό επίπεδο, εάν κάτι τέτοιο απαιτείται. (http://www.moec.gov.cy/edu_psychology/entypa.html). Αυτό γίνεται σε περιπτώσεις όπου εμπλεκόμενο παιδί, εξαιτίας του περιστατικού, παρουσιάζει έντονη συναισθηματική αναστάτωση ή θέματα στη συμπεριφορά του που προξενούν ανησυχία.

Η σχολική μονάδα λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα στήριξης των εμπλεκόμενων στον σχολικό εκφοβισμό.

Βιβλιοπροτάσεις για το μάθημα Αγωγής Ζωής:

📍 Φιλία:

- *Το αλεπουδάκι με το πονηρό μουτράκι, Adam Relf*
- *Με αυτή τη μπάλα παίζουμε όλοι, Weninger Brigitte*
- *Πόσο μ' αρέσει η φιλία, Τρέις Μορόνι*
- *Ο Μπρούνο έχει 100 φίλους, Francesca Pirrone*
- *Ένας για όλους και όλοι για έναν, Weninger Brigitte*
- *Το όνειρο του Πέτρου, Μαρίνα Μιχαηλίδου Καδή*

📍 Συνεργασία – Ενδυνάμωση ομάδας:

- *Του σκοινιού τα μανταλάκια, Αντώνης Παπαθεοδούλου*
- *Τριγωνοψαρούλης εναντίον μεγάλου καρχαρία, Βαγγέλης Ηλιόπουλος*
- *Μια σκούπα, μα τι σκούπα!, Julia Donaldson*
- *Η πετρόσουπα, Muth Jon J*
- *Ο πόλεμος των λέξεων, Μαρία Λοϊζίδου*

📍 Αποδοχή Διαφορετικότητας - Ρατσισμός

- *Το κάτι άλλο, Cave Katryn*
- *Η χώρα με τους παράξενους ανθρώπους, Νικόλας Ανδρικόπουλος*
- *Ο πράσινος λύκος, Gouichoux Rene*
- *Έλμερ ο παρδαλός ελέφαντας, David McKee*
- *Λευκή και μαύρη σοκολάτα, Γιολάντα Τσορώνη*
- *Το τερατάκι των Χριστουγέννων, Giles Andreae*
- *Ο μυτόγκας, Ειρήνη Καμαράτου*
- *Η ευχή της Μαρίνας, Αλεξία Παπαχριστοφόρου*

📍 Εκφοβισμός

- *Ο νταής του σχολικού, Μαρία Ρουσάκη*
- *Ο αληθινός Τρικεράτωψ φοβάται; Βαγγέλης Ηλιόπουλος*
- *Το παπί που δεν είχε τι να πει, Γιολάντα Τσορώνη*

Παιχνίδια συνεργασίας/ενδυνάμωσης/αποδοχής

1.1. Παγωμένη εικόνα- Δραματοποίηση

Δημιουργώ καταστάσεις. Τα παιδιά αναλαμβάνουν και υποδύονται ρόλους. Όταν πω στοπ, παγώνουν. Οι υπόλοιποι προσπαθούν να που τι νιώθει κάθε ένας από τους ήρωες – πρωταγωνιστές. Συζητούμε αν οι συμπεριφορές αυτές είναι σωστές ή όχι και τι πρέπει να αλλάξει κάθε φορά.

- πχ. - Ένα παιδί χτυπάει και οι υπόλοιποι τρέχουν να το βοηθήσουν.
- Ένα παιδί παίρνει Μπράβο στο διαγώνισμα και ένας άλλος δεν τα πηγαίνει καλά. Οι συμμαθητές του τον κοροϊδεύουν.
- Κάποια παιδιά παίζουν. Ένα παιδί ζητά να μπει στην παρέα τους κι αυτοί δεν το δέχονται.
- Το ίδιο, αλλά το παιδί γίνεται δεκτό.
- Κάποια παιδιά κοροϊδεύουν το συμμαθητή τους γιατί είναι χοντρός, φορεί γυαλιά κλπ.
- Ένα παιδί δεν μπορεί να λύσει τις ασκήσεις του και ένα άλλο το βοηθά.

1.2. Παιχνίδι «Ηχώ»

(μετά από ανάγνωση του κειμένου Ο μικρός κάστορας και η ηχώ από το Ελληνικό Ανθολόγιο «Το Δελφίνι», σελ. 101)

Τα παιδιά γίνονται ζευγάρια. Στέκονται πλάτη με πλάτη. Ο ένας λέει μια φράση ή μια λέξη χαρούμενα ή λυπημένα και ο άλλος κάνει την ηχώ και επαναλαμβάνει.

1.3. Πες μου κάτι να νιώσω όμορφα

Τα παιδιά κινούνται στο χώρο με τη μουσική. Όταν σταματήσει η μουσική, γίνονται ζευγάρια. Κάθε ένα παιδί πρέπει να πει κάτι θετικό για το ζευγαράκι του.

1.4. Ένας νέος φίλος.

Σε ένα κουτάκι (ή στο πάτωμα) υπάρχουν καρτελίτσες (τόσες όσες και τα παιδιά της τάξης) που απεικονίζουν ρούχα (από το παραμύθι «Του σκοινοῦ τα μανταλάκια») ή καρδούλες σε διάφορα χρώματα, οι οποίες είναι κομμένες στη μέση κτλ. Τα παιδιά τραβούν μια εικόνα και βρίσκουν το ζευγαράκι τους (το υπόλοιπο της εικόνας τους). Κάθονται δίπλα/απέναντι από το ζευγαράκι τους.

Δραστηριότητα 1: Έχουν 5 λεπτά να γνωρίσουν καλύτερα τον «νέο» φίλο τους, κάνοντάς του ερωτήσεις (π.χ. αν έχει κατοικίδιο, το αγαπημένο του χρώμα κλπ). Μετά ανακοινώνει κάθε παιδί στην τάξη, μια πληροφορία που έμαθε για το ζευγαράκι του.

Δραστηριότητα 2: Κάθε παιδί παίρνει μια καρδούλα και γράφει ένα θετικό μήνυμα στον «νέο του φίλο» π.χ. Μάριε, γράφεις ωραία γράμματα. (Οι καρδούλες μπαίνουν στην πινακίδα της τάξης).

Δραστηριότητα 3: Τα παιδιά πρέπει να συνεργαστούν με τον «νέο τους φίλο» για μια δραστηριότητα (π.χ. να παίξουν UNO, να κάνουν μαζί μια ζωγραφιά κλπ).

Δραστηριότητα 4: Τα παιδιά παίζουν με το ζευγαράκι τους το τελευταίο διάλειμμα της μέρας.

Το παιχνίδι επαναλαμβάνεται άλλη μέρα.

1.5. Κάνε ό,τι κάνω

Τα παιδιά στέκονται σε κύκλο με αποστάσεις. Η δασκάλα στη μέση. Κάνει κινήσεις όπως βαθύ κάθισμα, στέκομαι στις μύτες, στο ένα πόδι κλπ και πρέπει να **συγχρονίζονται** να κάνουν το ίδιο. Για να γίνει αυτό πρέπει να βλέπει ο ένας τον άλλο και να περιμένει ο ένας τον άλλον.

1.6. 1,2,3,Χέι

Στέκονται στη γραμμή με αποστάσεις. Λέμε 1,2,3 χέι και στο χέι το χέρι μπροστά. Πρέπει να συντονιστούν. Μετά, λένε το 1,2,3 από μέσα τους και το χέι δυνατά, προσπαθώντας να συγχρονιστούν.

1.7. «Εμπρός όλοι να...»

Κάποιος φωνάζει «εμπρός όλοι να ...» προσθέτοντας μια πράξη. Οι υπόλοιποι φωνάζουν «ναι, όλοι!» και κάνουν αυτό που τους προέτρεψε μέχρι κάποιος άλλος να φωνάξει κάτι άλλο. Για παράδειγμα, κάποιος φωνάζει «Εμπρός όλοι να κάνουμε το αεροπλάνο!», η ομάδα απαντά «ναι, όλοι!» και κάνουν το αεροπλάνο μέχρι κάποιος άλλος να φωνάξει «Εμπρός όλοι να γελάσουμε δυνατά!», η ομάδα λέει «ναι, όλοι!» και γελάνε δυνατά κτλ. Αν η προτροπή είναι «Εμπρός όλοι να αγκαλιάσουμε τον Κώστα» και ο Κώστας δεν το επιθυμεί, μπορεί ο ίδιος να απαντήσει αμέσως «Εμπρός όλοι να ...» και να στρέψει την ομάδα κάπου αλλού. Ο/η εκπαιδευτικός βάζει κάποιους περιορισμούς για να αποφεύγονται οι υπερβολές.

1.8. Είμαστε διαφορετικοί, αλλά έχουμε κοινά

Τα παιδιά στέκονται σε κύκλο. Η δασκάλα (ή ένα παιδί) λέει: Να αλλάζουν θέσεις όσοι π.χ. έχουν ξανθά μαλλιά (ή «τους αρέσει το παγωτό», «έχουν μικρό αδερφό», «έχουν κατοικίδιο» κ.ο.κ.). Για όσα παιδιά ισχύει κάθε δήλωση μετακινούνται και αλλάζουν θέση στον κύκλο.

1.9. Νησί – κροκόδειλοι (μετά την άρση των μέτρων του κορονοϊού)

Τοποθετώ στο πάτωμα μεγάλα χαρτόνια. Αυτό είναι το νησί. Πάνω στο νησί, στέκονται οι κάτοικοι (ομάδα παιδιών). Γύρω από το νησί κολυμπούν οι κροκόδειλοι (παιδιά). Τα παιδιά πρέπει να μείνουν στο νησί, να μην πέσουν στη θάλασσα γιατί θα τα φάνε οι κροκόδειλοι. Αφαιρώ σταδιακά ένα-ένα χαρτόνι. Οι κάτοικοι πρέπει να βρουν τρόπους να βοηθήσει ο ένας τον άλλο να παραμείνει στο νησί. (αλληλοβοήθεια)

ή

Το καράβι της φιλίας (το καράβι ταξιδεύει, συναντά εμπόδια, κινδυνεύει να βυθιστεί – όπως πιο πάνω).